

Micrasterias furcata teruggevonden in Nederland

Eveline Stegeman-Broos

evelinestegeman@gmail.com

Micrasterias furcata found again in the Netherlands

On June 26th, 2024, *Micrasterias furcata*, a very rare desmid for the Netherlands, was found in a shallow pool near Staphorst. In a separated small part of this pool *Myriophyllum alterniflorum* occurs abundantly. Exactly at this location, *Micrasterias furcata* has been found.

In opdracht van Waterschap Drents Overijsselse Delta worden door Aqualysis Waterlaboratorium diverse geïsoleerde wateren onderzocht op o.a. sieraalgen. Deze locaties vallen onder de noemer Waardevolle Kleine Wateren. De Oude Spartelvijver nabij Staphorst (Coördinaten: 215,136/515,540), in beheer bij Staatsbosbeheer, is er daar één van.

De Oude vijver, in het meetnet van het waterschap genoemd de Oude Spartelvijver (fig. 1), is ontstaan tijdens het ontginnen van het aanwezige veen- en heidelandschap in de crisisjaren (jaren 30 van de vorige eeuw). De plas van circa 1.80 meter diep is geheel met de hand gegraven. Het er om heen gelegen bos is aangelegd als productiebos. Naarmate de natuurwaarde van deze plas toenam en er meer behoefte kwam aan recreatie is er in de jaren 70 aan de andere kant van de Vijverweg een recreatieplas (De Zwarte Dennen) gegraven. De Oude (Spartel)vijver heeft nu een volledige natuurfunctie gekregen en is één van de meest soortenrijke locaties in de omgeving voor libellen (bron: B.

Figuur 1: Ligging van de Oude Spartelvijver met bij de rode pijl de kleine plas (Bron: Open Street Map en Google Earth).

Haamberg, Staatsbosbeheer). In 2014 is de Oude Spartelvijver middels een drempel opgesplitst in een grote (circa 20.000 m²) en een kleine plas (circa 3500 m²). Dit om de aanwezige populatie knoflookpad te beschermen tegen vraat van vis. Het beheer bestaat vooral uit het jaarlijks één keer maaien van de oevers om de fraai ontwikkelde vegetatie (foto 1) te behouden (mededeling B. Haamberg).

Foto 1. Locatie Oude Spartelvijver, kleine plas. Foto© Eveline Stegeman

Alleen de grote noordelijk gelegen grote plas van de Oude Spartelvijver zit in het meetnet van het waterschap. Naast sialgalen wordt hier ook macrofauna, vegetatie, fytoplankton en chemie bemonsterd om de waterkwaliteit te bepalen.

De kleine plas van de Oude Spartelvijver aan de zuidzijde is op 26 juni afgelopen jaar uit eigen interesse bemonsterd op sialgalen vanwege het hier dominant voorkomen van Teer vederkruid (*Myriophyllum alterniflorum*). Dit bijzondere vederkruid, dat alleen kan gedijen in helder niet al te voedselrijk water, is in de grote plas nagenoeg verdwenen. De kleine plas is op het moment van monsternamen (hoog water) zeker anderhalve meter diep en erg helder. De oevers zijn glooiend en vooral begroeid met Oeverkruid en Veelstengelige waterbies. In het diepere deel groeit vooral Teer vederkruid. Koningsvaren siert de oevers. Het bodemsubstraat bestaat vooral uit mineraal zand en fijn en grof organisch materiaal. De plas is zwak gebufferd en wordt zowel gevoed door grondwater als door regenwater. De pH is 7,3 en de EGV 78 uS/cm op moment van monsternamen. De sialgalen zijn bemonsterd door o.a. Teer vederkruid uit te knippen en door het planktonnet (30µm) meerdere malen uit te werpen. Een mengmonster is geanalyseerd.

***Micrasterias furcata* (foto 2)**

Dat nieuwsgierigheid wordt beloond bewijst de vondst van de in Nederland uitgestorven gewaande *Micrasterias furcata*. Er werden meerdere exemplaren gevonden in de kleine plas. Begeleidende soorten zijn o.a. *Cosmarium connatum*, *Pleurotaenium nodulosum*, *Micrasterias rotata* en *Staurostrum brevispina*. Deze soorten zijn kenmerkend voor een zwak gebufferd, zwak zuur tot neutraal, matig voedselrijk milieu (van Westen, 2024). Er werden 32 soorten sialgalen aangetroffen waarvan er drie op de voorlopige Rode Lijst staan (Coesel, 1998).

Micrasterias furcata is een goed herkenbare soort die in Nederland voor het laatst in 1954 is waargenomen in het Esschenven nabij Oisterwijk (Brabant). Voor die tijd is de soort aangetroffen in het Bleeker Meer bij Apeldoorn, de Roeventerpeel op de grens van Noord-Brabant en Limburg, en het Koningsven ten zuiden van Nijmegen (van Tooren & van Westen, 2011).

Micrasterias furcata is nog niet geheel verdwenen in de grote plas aangezien een enkel exemplaar werd aangetroffen in een fytoplanktonmonster. In het sialgalenmonster uit de grote plas waar nagenoeg geen ondergedoken vegetatie meer aanwezig was, werd deze

Foto 2. *Micrasterias furcata*. Foto© Eveline Stegeman

soort niet aangetroffen. Het vermoeden is dat door een overcapaciteit aan vis (karperachtigen) in de grote plas het water minder helder wordt door opwoelen van bodemmateriaal waardoor onder andere Teer vederkruid minder goed kan gedijen en verdwijnt. Dit lijkt funest voor *Micrasterias furcata*.

Aangezien er bij hoog water een open verbinding is tussen de grote en de kleine plas, de drempel staat dan onder water, is de kans groot dat de kleine plas hetzelfde lot ondergaat als de grote plas. Voorkomen dient te worden dat zowel het Teer vederkruid als *Micrasterias furcata* gaan verdwijnen op deze locatie.

Dank

Dank aan B. Haamberg (Staatsbosbeheer) voor het geven van informatie over deze bijzondere locatie.

Literatuur

Coesel, P.F.M., 1998. Sialgalen en Natuurwaarden. Wetenschappelijke Mededeling KNNV nr. 224.

Van Tooren, B.F. & M.C. van Westen, 2011. Het geslacht *Micrasterias* Ralfs (Desmidiaceae) in Nederland. Gorteria 35: 188–200.

Van Westen, M.C., 2024. Sialgalen in Drenthe. Privéuitgave.